

بررسی تأثیرات استخراج معادن آهن بر اقتصاد افغانستان (مطالعه موردی: معدن آهن سیاه‌دره ولسوالی یکه‌ولنگ نمبر یک)

رامین آرین^{۱*}، احمد کشکا ظهور^۲

*۱. پوهنمل، دیپارتمنت منجمنت و اداره تثبثات، پوهنځی اقتصاد، پوهنتون جوزجان، شرغان، افغانستان (نویسنده مسئول).

<https://orcid.org/0009-0006-4239-7423> - raminarian4@gmail.com

۲. پوهنمل، دیپارتمنت امور مالی و بانکی، پوهنځی اقتصاد، پوهنتون جوزجان، شرغان، افغانستان.

<https://orcid.org/0000-0002-4913-2229> - kanishka.zohor@ju.edu.af

<https://doi.org/10.69892/jawzjanaan.2024.48>

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۶/۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱/۱۷)

چکیده

معادن آهن در افغانستان از اهمیت بسزایی برخوردارند. ذخایر مجموعی معادن آهن افغانستان بیشتر از یک میلیارد تن می‌باشد. معادن افغانستان به‌طور عموم دارای معیار بلند یعنی ۴۷ الی ۶۲٪ می‌باشد که از جمله معادن کم‌مصرف، پر کیفیت و کم‌ظایر شمرده می‌شود. هدف از تحقیق هذا بررسی تأثیرات معدن آهن سیاه‌دره ولسوالی یکه‌ولنگ نمبر یک بالای اقتصاد افغانستان می‌باشد. جامعه آماری تحقیق را کارگران معدن، انجیران و باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک تشکیل می‌دهند که نسبت نامعلوم بودن حجم دقیق جامعه آماری به تعداد ۱۰۰ پرسش‌نامه به‌طور تصادفی توزیع گردیده که از جمله ۱۰ پرسش‌نامه برای کارگران معدن، ۱۰ پرسش‌نامه برای انجیران و ۸۰ پرسش‌نامه به باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک که باشندی سیاده می‌باشند، توزیع شده، از روش لجستیک رگرسیون استفاده گردیده و پاسخ‌های آن‌ها در نرم‌افزار Spss26 مورد تحلیل و تجزیه قرار گرفته‌اند. نتایج بدست آمده نشان می‌دهند که استخراج معادن آهن نقش اساسی در رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال برای شهروندان کشور دارد و همچنین باعث نزدیک شدن به خودکفایی کشور در راستای استفاده از فلزات در صنایع آهن می‌شود و می‌تواند در تولید صنایع فلزی، تکنالوژی و صادرات این محصولات به کشورهای دیگر دارای اهمیت اقتصادی باشد.

کلمات کلیدی: استخراج معادن، افغانستان و اقتصاد.

Evaluating the Economic Impact of Iron Ore Mining in Afghanistan: A Case Study of Seyah Dara Mine in Yaka O Lang District No. 1

Ramin ARIAN^{1*}, Ahmad Kanishka ZOHOR²

1*. Senior Teaching Assistant, Bachelor and Business Administration, Faculty of Economics, Jawzjan University, Sheberghan, Afghanistan (Corresponding Author).

raminarian4@gmail.com – <https://orcid.org/0009-0006-4239-7423>

2. Senior Teaching Assistant, Department of Finance and Banking, Faculty of Economics, Jawzjan University, Sheberghan, Afghanistan.

kanishka.zohor@ju.edu.af - <https://orcid.org/0000-0002-4913-2229>

<https://doi.org/10.69892/jawzjanan.2024.48>

(Received: 28/08/2024 - Accepted: 06/04/2025)

Abstract

Iron mines ore deposits in Afghanistan which hold significant strategic importance. The total reserves are estimated to exceed one billion metric tons. These deposits are generally characterized by high-grade ore, with iron content ranging from 47% to 62%, placing them among the low-cost, high quality, and comparatively rare resources in the global context. The purpose of this research is to examine extracting mines in the economy of Afghanistan (case study: Seyah Dara mine, Yaka o Lang Awal district). Statistical community of this research is workers, engineers, and local residents of Yaka O Lang Awal district. The statistical community was unknown, for that reason, 100 questionnaires were distributed, 10 for the mine workers, ten for engineers, and eighty for the local residents of Yaka o Lang which are the residents of Seyah Dara, and their answers was analyzed by SPSS 26 software. The results have shown that extracting mines has an important role on economic development of the citizens, and generates employment for the citizens of the country. It can reach us to self-sufficiency in the using of metals in mine industries and can export metal production, technology, and exporting these products to other countries is significantly important.

Keywords: Afghanistan, Economics, Mining natural resource.

مقدمه

افغانستان به دلیل کوهستانی بودنش دارای ذخایر معدنی متنوع و فراوان بوده که طبق اظهارات اخبار اندیپندنت و سروی جیولوژی ایالات متحده آمریکا ارزش معادن افغانستان بالاتر از ۹ تریلیون دالر می‌باشد. افغانستان از لحاظ معادن غنی و دارای معادن متعدد است. تحقیقات زمین‌شناسی به اثبات رسانیده که در افغانستان ۱۴۰۰ نوع منرال و سنگ معدنی شناخته شده است. معدن فلزات افغانستان به تنهایی وجود ندارد؛ بلکه به‌طور درصدی پیدا می‌شود مثلاً مس در ۲۴۰ نوع سنگ پیدا می‌شود. زیاده‌ترین آن در بورنیت CuFeS_4 دارای اعیار (۶۳.۳٪) مس و باقی‌مانده آهن و سلفر است. معادن آهن در افغانستان از اهمیت بسزایی برخوردارند. ذخایر مجموعی معادن آهن افغانستان بیشتر از میلیارد تن می‌باشد. معادن افغانستان به‌طور عموم دارای معیار بلند یعنی ۴۷ الی ۶۲٪ می‌باشد که از جمله معادن کم‌مصرف پر کیفیت و کم‌نظیر شمرده می‌شود. معادن آهن در افغانستان به ولایت‌های بدخشان، پنجشیر، غوربند، بامیان، حاجیگ، بهسود، یکه‌ولنگ، غور، قندهار، میمنه، هرات، ارزگان و پکتیا از اهمیت زیاد برخوردار می‌باشد. در ۱۰۰ کیلومتری شمال قندهار منطقه خاکریز معدن بزرگ آهنی با ظرفیت ۳ میلیون تن واقع شده است. بزرگترین معادن آسیای مرکزی معدن آهن حاجیگ در ولایت بامیان و در ۱۳۰ کیلومتری شمال غرب کابل قرار دارد. معادن یکی از بخش‌های اصلی شکل‌دهنده تمدن‌ها در طول تاریخ بوده که با پیدایش مکاتب اقتصادی، یکی از مهمترین اهداف کشورهای جهان رشد و توسعه اقتصاد به‌ویژه در بخش معادن است. افغانستان که در قلب آسیا قرار دارد، آینده اقتصادی آن به پوتنسیل منابع طبیعی بستگی دارد. از ابتدای قرن نوزدهم، تعداد زیادی تحقیق گسترده در مورد منابع معدنی این کشور انجام داده‌اند. اطلاعات حاصل از این مطالعات حاکی از آن است که ارزش معادن کشور تقریباً یک الی سه تریلیون دالر است.

افغانستان سرشار از منابع طبیعی است. به‌طور کلی بیش از یک هزار و ۴۰۰ منطقه معدن در افغانستان وجود دارد. نفت و گاز طبیعی، زغال‌سنگ، مس، کروم، آهن، طلا، نقره و سنگ مرمر در افغانستان از نظر وضعیت اقتصادی در ردیف پایین‌ترین کشورهای جهان قرار دارد؛ اما از نظر ثروت زیرزمینی در ردیف ثروتمندترین کشورهای جهان قرار دارد. پس از جنگ جهانی دوم، کشورها برای سرعت بخشیدن رشد و توسعه اقتصادی به کمبود منابع و سرمایه مواجه بودند. منابع طبیعی، به‌طور کلی در رشد و توسعه اقتصادی یک کشور نقش حیاتی داشته و باعث سرعت بخشیدن این روند می‌شود. اساساً دو رویکرد متفاوت در مورد تأثیر منابع طبیعی غنی بر رشد اقتصادی وجود دارد. در رویکرد اول، ثروت زیرزمینی برای رشد اقتصادی کشور نعمت تلقی می‌شود، طبق رویکرد اول، کشورهایی که دارای منابع طبیعی غنی بودند با مدیریت

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

فرضیات تحقیق

فرضیه اصلی:

H0: به نظر می‌رسد که معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارند.

H1: به نظر می‌رسد که معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند.

فرضیات فرعی تحقیق

فرضیه اول:

H0: به نظر می‌رسد که صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارد.

H1: به نظر می‌رسد که صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

فرضیه دوم:

H0: به نظر می‌رسد که صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارند.

H1: به نظر می‌رسد که صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

فرضیه سوم:

H0: به نظر می‌رسد که استخراج معیاری معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارد.

H1: به نظر می‌رسد که استخراج معیاری معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

نوعیت هر تحقیق به اساس ماهیت و اهداف در نظر گرفته شده تعیین می‌شود. تحقیق حاضر از لحاظ ماهیت کیفی، از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد و از منظر روش پیمایشی - تحلیلی بوده و در تحقیق هذا از روش مختلط استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق را کارگران معدن، انجیران و باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک تشکیل می‌دهد که نسبت نا معلوم بودن حجم دقیق جامعه آماری از نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است. بنابراین، به تعداد ۱۰۰ پرسشنامه به‌طور تصادفی توزیع گردیده که از جمله ۱۰ پرسشنامه برای کارگران معدن، ۱۰ پرسشنامه برای انجیران و ۸۰ پرسشنامه به باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک که باشند سیداره می‌باشند، توزیع گردیده و پاسخ‌های آن‌ها در نرم‌افزار SPSS26 مورد تحلیل و تجزیه قرار گرفته‌اند و برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است.

غفوری (۱۳۹۱)، تحقیقی را تحت عنوان منابع طبیعی الفای رشد و توسعه اقتصادی افغانستان انجام داده که یافته‌های تحقیق متذکره نشان می‌دهد که معادن یکی از بخش‌های اصلی رشد اقتصادی است. کشورهایی که دارای منابع طبیعی فراوان باشند با مدیریت قوی سریع رشد می‌کنند مانند کشورهای شیلی و بوسنونا.

صفری، غلامی و توسلی (۱۳۹۹) در تحقیقی تحت عنوان «شناسایی و بررسی عوامل تأثیرگذار بر صنعت سنگ افغانستان مطالعه موردی سنگ مرمر» که با هدف بررسی عوامل تأثیرگذار بر صنعت سنگ افغانستان که جزء سکتورهای اصلی صنعت افغانستان است، تا این عوامل را شناسایی و اولویت‌بندی کرده و سپس پیشنهادهایی جهت بهبود این سکتور و صنعت ارائه شده است. اطلاعات با استفاده از توزیع پرسش‌نامه بدست آمده‌اند و آزمون مورد استفاده آزمون همبستگی پیرسون بوده که نتیجه عوامل تأثیرگذار عبارت بوده‌اند که از نبود مواد خام و توقف قراردادهای، موانع ترانسپورتی، دسترسی به زمین، عدم نظارت بر گمرکات، رویالیتی غیر متناسب و کمبود انرژی کافی.

پور میرزائی (۱۳۹۶) در تحقیقی تحت عنوان بررسی نقش صنعت معدن‌کاری و منابع معدنی در توسعه پایدار کشور که با هدف تبیین مفهوم و اهمیت توسعه پایدار در زمینه معدن‌کاری و منابع معدنی تحریر نموده است، در ابتدا چالش‌های این صنعت برای دستیابی به توسعه مبتنی بر مؤلفه‌های توسعه پایدار و در ادامه وضعیت موجود صنعت معدن‌کاری را به بررسی گرفته است، به این نتیجه دست یافته است که صنعت معدن‌کاری برای تداوم نقش خود نیازمند طراحی ابزارهای مدیریتی صحیح در زمینه محیط‌زیست، استفاده از فناوری‌های پاک و آموزش نیروی کار است.

امیری (۲۰۲۱) در تحقیقی تحت عنوان «اهمیت نقش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد» که با هدف تبیین نقش اقتصادی معدن و صنایع معدنی تحریر گردیده، دریافته است که نقش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد کشورهای جهان منحصر به مشارکت در افزایش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی نمی‌گردد؛ بلکه سهم معناداری نیز در ایجاد فرصت‌های شغلی و کاهش فقر در کشورها را داراست. همچنان صنعت معدن یکی از محرک‌های مهم در اقتصاد جهانی و یک جایگاه اولیه در زنجیره تأمین منابع مورد نیاز بسیاری از صنایع می‌باشد.

بصیری و نبی‌یان جوردی (۱۳۸۴) در تحقیقی تحت عنوان رتبه بندی اقتصادی - استراتژیکی مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری ایران با استفاده از روش رتبه بندی تاکسونومی به منظور توسعه سرمایه‌گذاری در ایران که با هدف رتبه بندی اقتصادی - راهبردی مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری که با استفاده از روش تاکسونومی عددی رتبه بندی شده، دریافته است که برخی از شاخص‌های مورد استفاده در این تحقیق عبارتند از سهم ارزش افزوده هر ماده معدنی در تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده صادرات مواد معدنی، سود دهی، بزرگی بازار ماده معدنی و پتانسیل سرمایه‌گذاری می‌باشند.

صادقو، سجاسی قیداری و ریاحی (۱۳۹۵) در تحقیقی تحت عنوان ارزیابی اثرات زیست‌محیطی صنایع استخراجی - معدنی در پایداری نواحی روستایی مورد مطالعه روستاهای پیرامون کارخانه سیمان زنجان که با هدف بررسی کارخانه سیمان زنجان و اثرات زیست‌محیطی آن بر روستاهای اطراف پرداخته شده است و تحقیق متذکره با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی با کمک مطالعات اسنادی - کتابخانه‌ای و میدانی انجام یافته است. نتایج بدست آمده بیانگر این است که بیشترین اثرات منفی زیست‌محیطی در محدوده دست خورده و نزدیک کارخانه با امتیاز کل ۲۰۸ است که با فاصله از کارخانه، میزان آن کمتر می‌گردد.

الف) مبانی نظری تحقیق

۱. معادن دورنمای اقتصاد در افغانستان

بهره‌برداری از منابع اقتصادی برای تداوم حیات بشریت در کره زمین از مسائل بس مهم و حیاتی است که انسان‌ها در دوره‌های مختلف تاریخ برای استمرار حیات شان در تلاش بهره‌برداری از این منابع بوده‌اند. پیکارهای انسان‌ها برای دستیابی به این منابع تا حدی حاد و جدی بوده است که در برخی مواقع یکی از عوامل بروز جنگ‌های بزرگ به سطح جهانی شده است. تاریخ بشریت نماینگر آنست که کشورها همواره برای دست یافتن به منابع اقتصادی، از جمله منابع معدنی که از مهمترین شاخصه‌های اقتصاد در جهان محسوب می‌شود، تلاش نموده‌اند.

معادن در جهان امروز از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برخوردار است و یکی از زیربناهای مستحکم اقتصادی در جهان محسوب می‌شود. افغانستان نیز از جمله کشورهایی است که سرشار از منابع زیرزمینی می‌باشد، بر بنیاد تحقیقات انجام شده، افغانستان از منظر داشتن معادن در منطقه بی‌نظیر است، این کشور با داشتن کوه‌های بلند و دره‌های پر خم و پیچ بزرگ‌ترین و با ارزش‌ترین معادن را در دل خاک خود جا داده است. مواد معدنی در این کشور به پیمانه زیاد و در عمق کم زمین جا افتاده است. نزدیک بودن منابع انرژی به این معادن و در عین حال قرار گرفتن این معادن در فاصله نزدیک شهرهای بزرگ افغانستان که این شهرها با داشتن راه‌های مواصلاتی انتقال این مواد را ساده و ارزان می‌سازد، بنابراین، استحصال و استخراج این مواد با هزینه کم و در یک فرصت کوتاه میسر است. از آنجا که افغانستان محاط به خشکه و در عین حال دارای هوای نسبتاً خشک است، بنابراین، یگانه منبع درآمد که بتواند در درازمدت اقتصاد افغانستان را رشد دهد، در پهلوی سکتور زراعت منابع زیرزمینی است (احمدی، ۲۰۱۹، ص ۱).

افغانستان در صورت بهره‌برداری صحیح از منابع عظیم و معدنی و طبیعی که در اختیار دارد، می‌توانست از طریق صادرات مواد معدنی و محصولات صنایع معدنی نه تنها تولید و درآمدزایی کشور را ارتقاء دهد، بلکه با ارز آوری بالایی که از طریق صادرات محصولات معدنی و صنایع معدنی حاصل می‌شد، وابستگی بودجه به کمک‌های خارجی را نیز مرتفع سازد. اما نگاهی به عملکرد صادراتی این کشور نشان می‌دهد به دلیل عدم بهره‌برداری از سرمایه‌ی هنگفت و موهبتی که در اختیار دارد، درآمدزایی صادراتی بسیار محدودی دارد. علاوه بر این سهم محصولات معدنی و صنایع معدنی وابسته از صادرات این کشور نیز تقریباً صفر است. چنانچه بررسی اقلام عمده‌ی صادراتی این کشور نشان می‌دهد بجز ذغال سنگ، سایر مواد معدنی نقشی در صادرات افغانستان ندارند (موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۴۰۱، صص ۱۶ - ۱۷).

۲. موقعیت معدن آهن سیاه‌دره در ولسوالی یکه‌ولنگ نمبر یک

این معدن در ۲۲ کیلومتری جنوب غرب مرکز ولسوالی یکه‌ولنگ موقعیت دارد. طبق سروی و تفتیش تیم انجینیری وزرات معدن که در سال ۱۳۹۰ انجام شده ذخایر این معدن به ۵۰۰ میلیون تن می‌رسد و ۶۳ فیصد آهن دارد. معدن آهن سیاه‌دره که در ولسوالی یکه‌ولنگ بامیان موقعیت دارد. گزارش شبکه اطلاع‌رسانی افغانستان (Afghan paper) می‌گویند که سیاه‌دره دومین معدن بزرگ آهن در بامیان می‌باشد و در سال ۱۳۹۱ به داوطلبی گذاشته شده بود.

به گفته وزارت معادن، در معدن سیاه‌دره یکه‌ولنگ، عناصر کیمیای موجود بوده که در ساخت فولاد با کیفیت کاربرد داشته و براساس بررسی‌های نخست وزارت معادن، سنگ آهن معدن سیاه‌دره در ترکیبش ۶۲ درصد آهن داشته و تخمین زده می‌شود که ساحه اصلی این معدن ۳۰ کیلومتر را در بر می‌گیرد.

ب) تأثیرات اقتصادی معدن آهن سیاه‌دره

با فعال شدن معدن آهن سیاه‌دره، تعداد زیادی از مردم این منطقه به کار مشغول شده‌اند که خود رشد اقتصادی را نشان می‌دهد. فرصت‌های کاری یکی دیگر از مزایای مهم صنعت استخراج معدن می‌باشد. این معدن به دلیل منابع غنی آهن خود می‌تواند تأثیرات اقتصادی زیادی بر کشور داشته باشد. در قسمت ایجاد اشتغال یکی از اصلی‌ترین تأثیرات معدن آهن سیاه‌دره ایجاد اشتغال است. استخراج معدن آهن نیاز به نیروی کار دارد و این می‌تواند باعث ایجاد فرصت‌های شغلی برای هزاران نفر در منطقه و کشور شود. در قسمت رشد اقتصادی، استخراج این معدن و تبدیل آن به محصولات صنعتی مانند فولاد و آهن می‌تواند به رشد تولید

ناخالص داخلی افغانستان کمک کند. این پروژه همچنان به بهبود زیرساخت‌های کشور و به‌ویژه در مناطق نزدیک به معدن کمک کند. مدیریت بهتر استخراج معادن باعث افزایش فرصت‌های کاری گسترده‌تری می‌شود و صنعت استخراج بخش کوچکی از فرصت‌های کاری را فراهم خواهد کرد، علاوه بر این، بسیاری از گارگران از مهارت‌های لازم برای استفاده کامل از فرصت‌های کاری برخوردار خواهد بود با این وجود با شروع پروژه‌های استخراج در حد وسیع، این پروژه‌ها می‌توانند ده‌ها هزار فرصت کاری را با عاید بالا در بخش‌های استخراج و سکتورهای مربوط ایجاد کند (ویکی‌پدیا، ۱۴۰۳).

ج) یافته‌های تحقیق

تحلیل و تجزیه اطلاعات جزء اساسی و اصلی یک تحقیق علمی می‌باشد که از اهمیت زیادی برخوردار است. اطلاعات جمع‌آوری شده بعد از تحلیل و تجزیه در اختیار استفاده کنندگان قرار داده می‌شوند. این تحقیق به اساس توزیع پرسشنامه‌ها صورت گرفته که جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از برنامه آماری SPSS26 استفاده شده که از این سه بخش تشکیل شده: بخش اول دیموگرافی، بخش دوم الفای کرنباخ و بخش سوم شامل پذیرش و رد فرضیه‌ها می‌باشد.

۱. تحلیل توصیفی تحقیق

در این بخش اطلاعات مربوط به جمعیت شناختی و سؤالات بلی-نخیر و سؤالات پنج گزینه‌ای مورد تحلیل و تجزیه قرار می‌گیرند:

۲. تحلیل توصیفی اطلاعات جمعیت‌شناختی و سؤالات پرسشنامه

بخش اول توضیح‌دهنده دیموگرافی پاسخ‌دهندگان که شامل، سن، درجه تحصیل، حالت مدنی و وظیفه پاسخ‌دهندگان می‌باشند که این اطلاعات از طریق پرسشنامه‌ها بدست آمده‌اند.

ارزیابی اطلاعات جمعیت‌شناختی

جدول ۱. اطلاعات مربوط به مشخصات پاسخ‌دهنده

متغیر	ابعاد	فراوان	درصد	متغیر	ابعاد	فراوانی	درصد
سن	۲۰ - ۳۰	۷۲	۷۲	حالت مدنی	مجرد	۴۱	۴۱
	۳۰ - ۴۰	۲۰	۲۰		متاهل	۵۹	۵۹
	۴۰ به بالا	۸	۸		مجموع	۱۰۰	۱۰۰
	مجموع	۱۰۰	۱۰۰				

متغیر	ابعاد	فراوانی	درصد	متغیر	ابعاد	فراوانی	درصد
درجه تحصیلی	۱۲ پاس	۳۶	۳۶	وظیفه	کارگران معدن	۱۰	۱۰
	لسانس	۵۷	۵۷		انجینیران	۱۰	۱۰
	ماستر	۷	۷		باشندگان ولسوالی	۸۰	۸۰
	مجموع	۱۸۲			مجموع		

طبق ارقام جدول ۱، بیشترین پاسخ دهندگان از نظر بین سنین ۲۰ الی ۳۰ سال بوده‌اند که تعداد آن‌ها ۷۲ تن می‌باشد. ۷۲٪ در مجموع پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند، بیشترین پاسخ دهندگان از نظر حالت مدنی متاهل بوده‌اند که تعداد آنان ۵۹ تن بوده که ۵۹٪ مجموع پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند، بیشترین پاسخ دهندگان از نظر درجه تحصیلی دارای درجه تحصیلی لیسانس می‌باشد که تعداد آن‌ها ۵۷ تن بوده که ۵۷٪ مجموع پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند و بیشترین پاسخ دهندگان از نظر وظیفه باشندگان خود ولسوالی یک‌ه‌ولنگ یک می‌باشد، تعداد شان ۸۰ تن بوده که ۸۰٪ مجموع پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند.

جدول ۲. آیا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

معتبر	بلی	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
		۸۴	۸۴	۸۴	۸۴
مجموع	نخیر	۱۶	۱۶	۱۶	۱۰۰
		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

قرار اطلاعات جدول شماره ۲ از جمله ۱۰۰ تن پاسخ دهندگان به تعداد ۸۴ تن آنان به این سؤال که آیا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد، جواب بلی گفته و ۱۶ تن دیگر آنان جواب نخیر گفته‌اند.

جدول ۳. آیا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

معتبر	بلی	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
		۸۰	۸۰	۸۰	۸۰
مجموع	نخیر	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰۰
		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

قرار اطلاعات جدول شماره ۳ از جمله ۱۰۰ پاسخ دهنده به تعداد ۸۰ تن آنان به این سؤال که آیا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد، جواب بلی گفته و ۲۰ تن متباقی جواب نخیر گفته‌اند.

جدول ۴. آیا استخراج معیاری معدن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

	معتبر	بلی	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
			۸۱	۸۱	۸۱	۸۱
		نخیر	۱۹	۱۹	۱۹	۱۰۰
مجموع			۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

قرار اطلاعات جدول شماره ۴ از جمله ۱۰۰ تن پاسخ دهنده به تعداد ۸۱ تن آنان به این سؤال که آیا استخراج معیاری بالای افغانستان تأثیر دارد، جواب بلی گفته و ۱۹ تن آنان جواب نخیر گفته‌اند.

جدول ۵. سرمایه‌گذاری بالای معادن آهن در رشد اقتصادی افغانستان اهمیت بسزایی دارد.

	معتبر	کاملاً موافق نیستم	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
			۰	۰	۰	۰
			۰	۰	۰	۰
			۰	۰	۰	۰
			۹	۹	۹	۹
			۹۱	۹۱	۹۱	۱۰۰
مجموع			۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۵، به تعداد ۹ تن از پاسخ دهنده‌گان با این موضوع که سرمایه‌گذاری بالای معادن در رشد اقتصادی افغانستان اهمیت بسزایی دارد، موافق و ۹۱ تن دیگر آنان کاملاً موافق بوده‌اند.

جدول ۶. سرمایه‌گذاری بالای معادن یگانه راه رسیدن به اشتغال پایدار می‌باشد.

	معتبر	کاملاً موافق نیستم	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
			۲۳	۲۳	۲۳	۲۳
		موافق نیستم	۳۱	۳۱	۳۱	۵۴

۵۹	۵	۵	۵	نظر ندارم	
۸۰	۲۱	۲۱	۲۱	موافق هستم	
۱۰۰	۲۰	۲۰	۲۰	کاملاً موافق هستم	
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		مجموع

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۶ بیشترین پاسخ دهندگان که تعداد آنان ۳۱ تن می‌باشند، با این موضوع که سرمایه‌گذاری بالای معادن یگانه راه برای رسیدن به اشتغال پایدار است، موافق نبوده‌اند.

جدول ۷. استخراج معیاری معادن افغانستان در بلند بردن تولید ناخالص ملی کشور تأثیرگذار است.

فیصدی تجمعی	فیصدی معتبر	فیصدی	فراوانی	کاملاً موافق نیستم	معتبر
۵	۵	۵	۵	موافق نیستم	
۱۳	۸	۸	۸	نظر ندارم	
۲۴	۱۱	۱۱	۱۱	موافق هستم	
۴۰	۱۶	۱۶	۱۶	کاملاً موافق هستم	
۱۰۰	۶۰	۶۰	۶۰		مجموع

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۷ بیشترین پاسخ دهندگان که تعداد آنان ۶۰ تن می‌باشند، با این موضوع که استخراج معیاری معادن افغانستان در بلند بردن تولید ناخالص ملی کشور تأثیرگذار است، کاملاً موافق بوده‌اند.

جدول ۸. تا چي حد معادن به شکل معیاری و استندرد اکتشاف و استخراج می‌گردند؟

فیصدی تجمعی	فیصدی معتبر	فیصدی	فراوانی	بسیار کم	معتبر
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	کم	
۳۴	۱۹	۱۹	۱۹	هیچ	
۴۳	۹	۹	۹	زیاد	
۵۳	۱۰	۱۰	۱۰	بسیار زیاد	
۱۰۰	۴۷	۴۷	۴۷		مجموع

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۸ به تعداد ۴۷ تن از پاسخ دهندگان از مجموع ۱۰۰ تن که بیشترین پاسخ دهندگان را تشکیل می‌دهند، به این سؤال که تا چقدر حد معادن به شکل معیاری و استاندارد اکتشاف و استخراج می‌گردند، پاسخ بسیار زیاد ارائه نموده‌اند.

جدول ۹. تا چقدر حد از ماشین آلات معدنی در افغانستان استفاده می‌شود؟

معتبر	بسیار کم	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
	کم	۲۸	۲۸	۱۶	۱۶
	هیچ	۸	۸	۸	۵۲
	زیاد	۹	۹	۹	۶۱
	بسیار زیاد	۳۹	۳۹	۳۹	۱۰۰
مجموع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۹ به تعداد ۳۹ تن از پاسخ دهندگان که بیشترین آنان را تشکیل می‌دهند، به این سؤال که تا چقدر حد از ماشین آلات معدنی در افغانستان استفاده می‌شود، پاسخ بسیار زیاد ارائه نموده‌اند.

جدول ۱۰. معادن آهن از نگاه اشتغال‌زایی در کشور چقدر اندازه سهم دارند؟

معتبر	بسیار کم	فراوانی	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی تجمعی
	کم	۱۸	۱۸	۱۳	۱۳
	هیچ	۱۳	۱۳	۱۳	۴۴
	زیاد	۲۷	۲۷	۲۷	۷۱
	بسیار زیاد	۲۹	۲۹	۲۹	۱۰۰
مجموع		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به ارقام جدول شماره ۱۰ به تعداد ۲۹ تن از پاسخ دهندگان که بیشترین آنان را نیز تشکیل می‌دهند، به این نظر بوده‌اند که معادن آهن در اشتغال‌زایی بسیار زیاد سهم داشته است.

۳. تحلیل استنباطی

جدول ۱۱. احصائیه پایایی

تعداد متغیرها	الفای کرنباخ
۳	۸۱۲

منبع: یافته‌های تحقیق

پایایی ابزاری که از آن به اعتبار، دقت و اعتمادپذیری نیز تعبیر می‌شود، عبارت است از این که اگر یک وسیله اندازه‌گیری برای سنجش متغیر و صفتی ساخته شده در شرایط مشابه در زمان یا مکان دیگر مورد استفاده قرار گیرد تا نتایج مشابهی از آن حاصل شود؛ به عبارت دیگر، ابزار پایا یا معتبر ابزاری است که از خاصیت تکرارپذیری نتایج یکسان برخوردار باشد.

برای تعیین پایایی پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق از روش الفای کرونباخ استفاده شده و قسمی که در جدول ۱۱ نشان داده است، متوسط الفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS بدست آمده که برای تمامی متغیرها ۸۱۲۰ بوده که بالاتر از (۰/۷) است و این نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه است. لازم به ذکر است که طیف ضریب الفای کرونباخ بین ۰ تا ۱ است و هر چه این ضریب به یک نزدیکتر باشد، نشان دهنده پایاتر بودن سؤالات پرسشنامه است.

۴. کودگذاری

همان‌طور که مشاهده می‌شود جدول ذیل فراوانی و نحوه کودبندی متغیرهای طبقه‌بندی را نشان می‌دهد که ۱ برای کسانی است که استفاده از انترنت را در بلند بردن ظرفیت علمی محصلان تأثیر دارد و ۰ برای کسانی است استفاده از انترنت را در بلند بردن ظرفیت علمی محصلان تأثیر ندارد، گفته‌اند.

جدول ۱۲. کود گذاری متغیر وابسته

ارزش اصلی	ارزش داخلی
بلی	۱
نخیر	۰

۵. ضریب تعیین

جدول زیر نتایج مربوط به سه آماره لوگاریتم درست‌نمایی و ضریب تعیین کاکس و نل (Cox & Snell) و ضریب تعیین نیجل کرک (Nagelkerke) را نشان می‌دهد، این ضرایب تقریب‌های ضریب تعیین در رگرسیون خطی هستند که در رگرسیون لجستیک استفاده می‌شوند. همان‌طور که مشاهده می‌شود مقادیر دو آماره کاکس و سنل و نیجل کرک به ترتیب ۰.۶۳ و ۰.۷۹ می‌باشد. این ضرایب نشان می‌دهند که متغیرهای مستقل این تحقیق توانسته‌اند بین ۶۳ تا ۷۹ درصد بالای متغیر وابسته تأثیر داشته باشند.

جدول ۱۳. خلاصه مدل

مرحله	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	.79	.79

۶. متغیرهای تأثیرگذار

طبق خروجی رگرسیون لجستیک مقادیر معنی داری (sig) متغیرهای تأثیرگذار بر اشتغال‌زایی مقادیر Sig شان کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد، لذا این متغیرها تأثیر معنی‌داری بالای اقتصاد افغانستان دارند.

جدول ۱۳. متغیرها در مدل

	B	درجه آزادی	معنی‌داری
مرحله 1 ^a	آیا معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند؟	1.212	3
	آیا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟	1.321	3
	آیا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟	1.112	3
	آیا استخراج معیاری معدن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟	1.105	3
	ثابت	.814	3

منبع: یافته‌های تحقیق

۷. آزمون فرضیه‌های تحقیق

۱.۷. آزمون فرضیه اصلی تحقیق

فرضیه اصلی تحقیق:

فرضیه صفری (H0): به نظر می‌رسد معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارند.

فرضیه بدیل (H1): به نظر می‌رسد معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند.

Sig: طبق خروجی رگرسیون لجستیک مقادیر معنی‌داری (sig) به اندازه‌ی ۰.۰۰۰ کمتر از استاندارد ۰.۰۵ می‌باشد که فرضیه تحقیق صفری رد و فرضیه بدیل تأیید می‌شود لذا معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند.

جدول ۱۴. آیا معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند؟

معنی داری	درجه آزادی	B		
0.000	3	1.212	مرحله ۱	آیا معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند؟

منبع: یافته‌های تحقیق

۲.۷. آزمون فرضیه‌های فرعی تحقیق

فرضیه اول:

فرضیه صفری (H_0): به نظر می‌رسد صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارند.

فرضیه بدیل (H_1): به نظر می‌رسد صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند.

Sig: طبق خروجی رگرسیون لجستیک مقادیر معنی داری (sig) متغیر صنعت آهن به اندازه ۰.۰۳ کمتر از استاندارد ۰.۰۵ می‌باشد که فرضیه تحقیق صفری رد و فرضیه بدیل تأیید می‌شود، لذا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

جدول ۱۵. آیا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند؟

معنی داری	درجه آزادی	B		
0.03	3	1.321	مرحله 1 ^a	آیا صنعت آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

منبع: یافته‌های تحقیق

فرضیه دوم:

فرضیه صفری (H_0): به نظر می‌رسد صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارد.

فرضیه بدیل (H_1): به نظر می‌رسد صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

Sig: طبق خروجی رگرسیون لجستیک مقادیر معنی داری (sig) متغیر صنایع معدنی به اندازه ۰.۰۰۰ کمتر از استاندارد ۰.۰۵ می‌باشد که فرضیه تحقیق صفری رد و فرضیه بدیل تأیید می‌شود، لذا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

جدول ۱۶. آیا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

معنی داری	درجه آزادی	B		
0.000	3	1.112	مرحله 1 ^a	آیا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد؟

منبع: یافته‌های تحقیق

فرضیه سوم:

فرضیه صفری (H_0): به نظر می‌رسد استخراج معیاری معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر ندارند.

فرضیه بدیل (H_1): به نظر می‌رسد استخراج معیاری معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارند.

Sig: طبق خروجی رگرسیون لجستیک مقادیر معنی‌داری (sig) متغیر صنایع معدنی به اندازه ۰.۰۴ کمتر از استاندارد ۰.۰۵ می‌باشد که فرضیه تحقیق صفری رد و فرضیه بدیل تأیید می‌شود، لذا صنایع معدنی بالای اقتصاد افغانستان تأثیر دارد.

نتیجه‌گیری

افغانستان کشوریست که از لحاظ داشتن منابع معدنی بسیار ثروتمند بوده و در صورت استخراج معادن کشور به شکل معیاری اوضاع اقتصاد کشور را کاملاً بهبود خواهد داد که خوشبختانه امارت اسلامی افغانستان با تأمین نمودن امنیت سراسری زمینه را برای جلب و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی مساعد نموده است. همان‌طوری که در مقدمه تصریح شده و بر اساس یافته‌ها ارزش معادن افغانستان بالاتر از ۹ تریلیون دالر برآورد گردیده است. تحقیق حاضر تحقیق میدانی بوده که اطلاعات اساسی آن با توزیع پرسشنامه بدست آمده و مبانی نظری آن از مقالات و سلیت‌های اینترنتی بدست می‌آید. با توجه به هدف تحقیق که عبارت از بررسی تأثیرات معادن آهن بالای اقتصاد افغانستان است، نتیجه کلی تحقیق حاضر نشان می‌دهد که استخراج معادن آهن نقش اساسی در بهبود اوضاع اقتصادی افغانستان دارد. همچنان تمام پاسخ دهندگان نقش اقتصادی معادن را تأثیرگذار دانسته‌اند. جامعه آماری تحقیق حاضر را کارگران معدن آهن سیاه‌دره، انجیران و باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک تشکیل داده که از جمله ۱۰۰ تن نمونه به شکل تصادفی انتخاب گردیدند که پاسخ دهندگان از منظر سنی ۷۲ تن بین سنین ۲۰ الی ۳۰ ساله، ۲۰ تن بین سنین ۳۰ الی ۴۰ ساله و ۸ تن بالاتر از ۴۰ ساله بودند، از منظر حلت مدنی ۴۱ تن آنان مجرد و ۵۹ تن آنان متأهل، از منظر درجه تحصیل ۳۶ تن دوازده پاس، ۵۷ تن لیسانس و ۷ تن ماستر بوده‌اند و از منظر وظیفه ۱۰ تن کارگران معدن، ۱۰ تن انجیران و ۸۰ تن باشندگان ولسوالی یکه‌ولنگ یک می‌باشند. تحقیق حاضر دارای فرضیه اصلی و سه فرضیه فرعی بود که تمام آن‌ها به دلیل این که sig آن‌ها کوچکتر از 0.05 بود مورد تأیید قرار گرفته‌اند. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از این تحقیق از برنامه آماری SPSS استفاده شده است.

استخراج این معدن می‌تواند به‌عنوان منبع اصلی درآمد در کشور و ایجاد اشتغال برای مردم تلقی گردد. در این راستا شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های موجود و ارائه‌ای پیشنهادات مبتنی بر واقعیت‌های میدانی می‌تواند راه‌گشای موفقیت‌های بیشتر در این بخش حیاتی باشد.

۱. تأمین امنیت سراسری که الحمدلله در شرایط فعلی به چشم و سر مشاهده می‌شود که این خود نعمت بزرگ الهی بوده و در جلب و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی و از جمله سرمایه‌گذاری بالای معادن خیلی حیاتی می‌باشد؛
۲. استخراج معیاری معادن تحت نظر کارشناسان و متخصصان؛
۳. تربیه کادرهای متخصص و ورزیده در بخش‌های مربوطه؛
۴. عقد قرارداد استخراج معادن با شرکت‌های داخلی و خارجی با رعایت منافع ملی کشور.

منابع و مآخذ

- بصری، محمد حسین؛ نبیان جوردی، فاطمه سادات. (۱۳۸۴). رتبه‌بندی اقتصادی - استراتژیکی مواد معدنی معادن در حال بهره‌برداری ایران با استفاده از روش رتبه‌بندی تاکسونومی به منظور توسعه سرمایه‌گذاری در ایران. فصلنامه علوم زمین، دوره ۱۴ (۵۶)، ص. ۱۲۴-۱۳۳. <https://www.gsjournal.ir>
- پوپل، کریم. (۲۰۱۶). معادن فلزات افغانستان. (آخرین بازدید: ۱۴۰۳/۸/۵). قابل دسترس در: <https://ariaye.com>
- پور میرزائی، راشد. (۱۳۹۶). بررسی نقش صنعت معدن‌کاری و منابع معدنی در توسعه پایدار کشور. نشریه مهندسی منابع معدنی، دوره ۲ (۳) ص. ۸۱-۹۲. <https://jmre.journals.ikiu.ac.ir>
- خبرگزاری باسط. (۱۴۰۰). اهمیت نقش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد. (آخرین بازدید: ۱۴۰۳/۹/۱۲) قابل دسترس در: <https://basset.ir>
- قانع، فرخنده. (۱۳۹۸/۳/۵). بهبود اقتصاد افغانستان با استفاده از منابع طبیعی (معادن). ۱۴۰۳/۱۰/۱۵. <https://pajhwok.com/fa/opinion/improving-afghanistans-economy-using-natural-resources-mines/>
- صادق‌قلو، طاهره؛ سجاسی قیداری، حمدالله و ریاحی، وحید. (۱۳۹۵). ارزیابی اثرات زیست محیطی صنایع استخراجی - معدنی در پایداری نواحی روستایی مورد مطالعه روستاهای پیرامون کارخانه سیمان زنجان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، دوره ۱۵ (۱)، ص. ۱۷۳-۱۹۹. <https://serd.khu.ac.ir/article-1-2596-fa.html>

صفری، رضا؛ غلامی، کریمه؛ توسلی، کبری. (۱۳۹۹). شناسایی و بررسی عوامل تاثیرگذار بر صنعت سنگ افغانستان (مطالعه موردی سکتور سنگ مرمر). فصلنامه کاتب، علمی -

پژوهشی، دوره ۷ (۱۶-۱۷)، ص. ۱۸۷-۱۶۹. <https://research.kateb.edu.af>

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی. (۱۴۰۱). بهره‌برداری از ظرفیت‌های معدنی افغانستان در توسعه زنجیره ارزش معادن و صنایع معدنی ایران. (آخرین بازدید:

۱۴۰۳/۷/۱۲). قابل دسترس در: <https://itsr.ir>

وزارت مالیه. (۱۳۹۱). منابع طبیعی الفای رشد و توسعه اقتصادی افغانستان. کابل افغانستان: وزارت مالیه. (آخرین بازدید: ۱۴۰۳/۱۰/۳). قابل دسترس در:

<https://mof.gov.af>

ویکی‌پدیا. (۱۴۰۳). معادن افغانستان. (آخرین بازدید: ۱۴۰۳/۸/۱۴). قابل دسترس در:

<https://fa.wikipedia.org>